

Не дуже солодка казка

Олександр Вітер

Джерело: Проєкт "[ДОЩ В АКВАРІУМАХ ПЛОЩ. П'ять п'єс для дітей та юнацтва.](#)"

Олександр ВІТЕР

НЕ ДУЖЕ СОЛОДКА

КАЗКА

ДІЙОВІ ОСОБИ:

КОРНЕЛЬ — торговець сливовим варенням

УНА — сестра Корнеля

ІРІС — дочка БЕРНАРДА

ОСКАР — онук БЕРНАРДА

ЛЕОПОЛЬД — радник короля

ТЕОФІЛ — господар кафе

КАРТИНА 1

Кафе ТЕОФІЛА. Маленьке, але дуже затишне. У приміщенні нікого немає. Відчиняються двері, і входить КОРНЕЛЬ. Це молодий, досить вродливий хлопець. В руках у нього дві валізи. Вочевидь потомлений. Оглядається. Сідає на найближчий стілець. Обережно ставить валізи поруч із собою.

КОРНЕЛЬ. Агов! Тут є хто живий?

Тиша.

КОРНЕЛЬ. Питаю — чи тут хтось є? Я б не турбував... але дуже, я б сказав надзвичайно хочеться пити. Шлях був неблизький, а ще вантаж. Агов! Люди!

З глибини вискакує ТЕОФІЛ.

ТЕОФІЛ. Перепрошую! Дуже перепрошую! Зачитався, замріявся, не почув!

КОРНЕЛЬ. І чим зачитались?

ТЕОФІЛ (*раптом з підозрою*). А ви, перепрошую, хто?

КОРНЕЛЬ. Я? Зараз — відвідувач вашого кафе, що прагне холодної та смачної води. А що?

ТЕОФІЛ. Нічого, звичайно. Але підозріло це якось.

КОРНЕЛЬ. Підозріло?

ТЕОФІЛ. Звичайно! Не встигли зайти, а вже зразу: "Що читаєш?", "Де взяв книгу?", "Хто її ще читав?". А кажете — тільки води зайшли попити. Дивні запитання!

КОРНЕЛЬ. Та нічого подібного я не питав.

ТЕОФІЛ. І про книгу не питали?

КОРНЕЛЬ. Про книгу питав.

ТЕОФІЛ. Ось бачите!

КОРНЕЛЬ. Що?

ТЕОФІЛ. Хотіли пити, а питали про книгу.

КОРНЕЛЬ. Та це я так. Із ввічливості.

ТЕОФІЛ. Знаю я вашу ввічливість. Ну добре — бачу, ви людина тверда і вас не налякаєш. Хіба ні?

КОРНЕЛЬ. Ну, ну, взагалі — так.

ТЕОФІЛ. От і я кажу, що такій людині, як ви, зовсім не завадив би новий костюм.

КОРНЕЛЬ. А чим вам старий не подобається?

ТЕОФІЛ. Не ображайтесь! Ваш старий костюм чудовий. Але є можливість отримати ще кращий.

КОРНЕЛЬ. Це ж як?

ТЕОФІЛ. Дуже і надзвичайно просто. Я вам хочу його подарувати. А щоб не наплутати з розмірами — я вам краще подарую гроші на костюм, а ви вже самі.

КОРНЕЛЬ. Дивно у вас кафе. Ви що так усіх подорожніх зустрічаєте? З подарунками?

ТЕОФІЛ. Всіх — не всіх. А ось таких поважних гостей, як ви — обов'язково.

КОРНЕЛЬ. Дивно це якось. Костюм, гроші, читання.

ТЕОФІЛ (*пошепки*). Ми ж із вами домовились!

КОРНЕЛЬ (*теж пошепки*). Про що?

ТЕОФІЛ. Про те, що ми не говоримо про читання. Ніхто нічого не читав. Хіба ні?

КОРНЕЛЬ. Вам видніше. (*Голосно.*) І про що ж можна говорити?

ТЕОФІЛ. Ну. Ну. Ну, наприклад, про чай. Хочете чаю?

КОРНЕЛЬ. О! Добре, що згадали про чай! Якщо ви вже такий гостинний господар! Тоді я б хотів вас пригостити.

ТЕОФІЛ. Мене?

КОРНЕЛЬ. Саме вас! З вас чай, а з мене. Чекайте. зараз. (*ставить одну з валіз на стіл і урочисто її відкриває*). Ап! З мене найкраще, найсолодше сливове варення, виготовлене за старовинним рецептом моєї бабці!

ТЕОФІЛ (*кричить*). Негайно, негайно припиніть! Закрийте вашу валізу!

КОРНЕЛЬ зі здивуванням закриває валізу.

КОРНЕЛЬ. Якщо ви так наполягаєте.

ТЕОФІЛ (*пошепки*). Ні. Не закривайте. Дайте мені трохи подивитись. Зовсім трішечки. Господи, як давно я не бачив цього! (*Різко переходить на крик.*) Закривайте свою кляту валізу і забирайтесь геть! Думаєте піймати мене? Я закони знаю і поважаю! (*Знову пошепки.*) Тільки трохи відкрийте. Трішечки! (*Знову кричить.*) Закрийте нарешті валізу! І забирайтесь!

КОРНЕЛЬ. Так відкрити чи закрити?

ТЕОФІЛ. Закрити, звичайно! (*Пошепки.*) Але спочатку трохи відкрити. (*Кричить.*) А потім закрити!

КОРНЕЛЬ. Нічого я не розумію. Давайте так. Я вам залишу в подарунок банку варення, а ви собі відкривайте та закривайте її у валізах, скільки захочете. Я, правда, сподівався, що з вами, як із господарем кафе, зможемо налагодити ділові стосунки на

базі інтересу до варення. Але продавець варення завжди повинен бути готовий до невдачі. Вважайте цю баночку компенсацією за витрачений час. *(Збирається дістати банку з валізи.)*

ТЕОФІЛ. Стояти!

КОРНЕЛЬ. Що?

ТЕОФІЛ. Як ви сказали?

КОРНЕЛЬ. Компенсація за витрачений час.

ТЕОФІЛ. Ні! Я не про це. Як ви себе назвали?

КОРНЕЛЬ. До ваших послуг — Корнель! Виробник та мандрівний продавець славетного сливового варення за старовинним рецептом моєї бабусі.

ТЕОФІЛ. Все!

КОРНЕЛЬ. Що все?

ТЕОФІЛ. Тепер точно кінець усьому.

КОРНЕЛЬ. Чому кінець?

ТЕОФІЛ. Всьому!

КОРНЕЛЬ. Чому?

ТЕОФІЛ. Тому... тому... Є ще останній шанс... так... увага! Сподіваюсь, що все не так погано. Себто погано — але не так. Увага! Питання. Готові?

КОРНЕЛЬ. Ну, в принципі.

ТЕОФІЛ. Відповідайте чесно! Як звати вашу бабусю?

КОРНЕЛЬ. Софі. Знамените на весь світ "Слинове варення від бабці Софі". Чули про таке? А що вас непокоїть?

ТЕОФІЛ. Отепер точно все! Прощавай, кафе, прощавай, воля, прощавай, вільне життя! І за що це мені? Ну чому ви не зайшли до сусіднього кафе? Ну чому? А може... може... може швиденько? Я вас не бачив. Вас тут не було. Ви швиденько до сусіднього кафе. А я все! Все забуду. А що тут, власне, забувати? Ви ж до мене не приходили. Правда? Не приходили. І варення не приносили. Слинове. Не приносили? І мені нічого не показували. Ось так! Домовились? А я вам, як і обіцяв. Гроші на костюм. Тільки я їх на вулиці покладу. Якщо що — ви йшли і знайшли. А чії гроші, звідки гроші — не знаєте? Домовились?

КАРТИНА 2

Несподівано в кафе з'являється ЛЕОПОЛЬД. Власне, ніхто і не помітив, як він з'явився і звідки. Одягнутий в чорне пальто та чорний капелюх.

ЛЕОПОЛЬД. І про що ми збираємось домовлятись?

ТЕОФІЛ. Я.

ЛЕОПОЛЬД. Не варто! Не варто придумувати! Все чув, усе знаю! ТЕОФІЛ. Все?

ЛЕОПОЛЬД. Все!

ТЕОФІЛ. Так це ж він.

ЛЕОПОЛЬД. А ти?

ТЕОФІЛ. А я. Я — не він!

ЛЕОПОЛЬД. А він?

ТЕОФІЛ. Сам! Виключно сам! Все сам! Він!

ЛЕОПОЛЬД. А ти?

ТЕОФІЛ. Я — як ви!

ЛЕОПОЛЬД. Ти мене з собою не плутай! Теж мені друг знайшовся! Він?

ТЕОФІЛ. Він!

ЛЕОПОЛЬД. А ти?

ТЕОФІЛ. А я. я.

ЛЕОПОЛЬД. Злякався? (*Різка підходить до ТЕОФІЛА, обнімає його.*) Злякався, бідненький?

ТЕОФІЛ (*ледь не плаче*). Д.д. дуже.

ЛЕОПОЛЬД. Було б чого лякатись! Це ж він?

ТЕОФІЛ. Він!

ЛЕОПОЛЬД. Сам?

ТЕОФІЛ. Сам.

ЛЕОПОЛЬД. А ти?

ТЕОФІЛ. А я. я. я трохи....

ЛЕОПОЛЬД. Вирішив знайти вихід?

ТЕОФІЛ. Точно! Саме так! Бо злякався!

ЛЕОПОЛЬД (*пестить ТЕОФІЛА по голові*). Дурненький! Злякався. А тепер.

ТЕОФІЛ. Що?

ЛЕОПОЛЬД. Нічого. Нічого, нічого.

ТЕОФІЛ. Зовсім?

ЛЕОПОЛЬД. Хіба що трішечки.

ТЕОФІЛ. Що?

ЛЕОПОЛЬД. Трошечки. Але то не страшно. Не переживай так. У мене тільки маленьке прохання.

ТЕОФІЛ. Все, що завгодно!

ЛЕОПОЛЬД. Нічого особливого. Дріб'язок! (*Дістає аркуш паперу.*) Ти тут напиши документик.

ТЕОФІЛ. Який?

ЛЕОПОЛЬД. Буквально пару слів. Ну, що ти довіряєш мені керування своїм кафе.

ТЕОФІЛ. Довіряю?

ЛЕОПОЛЬД (*різка відходить від ТЕОФІЛА*). Значить, не довіряєш?

ТЕОФІЛ. Ну, довіряю. але кафе. я ж тут.

ЛЕОПОЛЬД. Ну це недовго. Так. Зараз (*дістає блокнот, читає*). Що тут у нас? Ось. "Прийом у себе продавців сливового варення, зберігання контрабанди, незаконні розмови про сливове варення!" Ось так! А ще забув читання нелегальної книги рецептів виготовлення варення. Думаєш, не знаю, що ти там почитував? Так що в сукупності тобі світить років тридцять в'язниці. В кращому випадку. А ці тридцять років хтось же повинен опікуватись цим кафе. От я тобі щиро і хочу допомогти. А ти ще сумніваєшся в чомусь!

ТЕОФІЛ. Але! Але тридцять років!

ЛЕОПОЛЬД. Ну, можеш за це не дякувати. Якщо б я до тебе не ставився з симпатією — отримав би ти серйозне покарання. А так — якісь тридцять років! Менше меншого. Можеш не дякувати.

ТЕОФІЛ. Дякую, звичайно. Але... Тридцять років!.. Я ж...

ЛЕОПОЛЬД. Давай швидше пиши папір! Чим швидше ці тридцять років почнуться — тим швидше вони закінчатся. Є сенс поспішити. Сідай, підписуй і підемо.

ТЕОФІЛ. Куди?

ЛЕОПОЛЬД. Як це куди? До нової комфортабельної в'язниці, за яку всі мешканці нашої країни щиро дякують мудрому королю Бернарду Першому! І трохи дякують його скромному слугі Леопольду. Себто мені.

КОРНЕЛЬ. Як ви сказали?

ЛЕОПОЛЬД. Сказав, що ми всі вдячні за нову комфортабельну в'язницю великому і могутньому королю Бернарду Першому! Ось, до речі. Зараз *(риється в кишенях)*. О! Знайшов! Ось! Це фото нашого великого короля в день відкриття в'язниці. Яке обличчя! Ви тільки подивіться! А яка доброта в погляді! Чекайте! У мене десь ще є фото! Там, де король відкриває нову фабрику шибениць! Новеньку. За останнім словом техніки оснащenu! Рoste країна! Розвивається. І все завдяки великому королю Бернарду Першому!

КОРНЕЛЬ. А дайте-но мені фото поближче подивитись.

ЛЕОПОЛЬД *(протягає фото)*. Тільки обережно. Не порвіть.

КОРНЕЛЬ. Так. так. Значить, це правда!

ЛЕОПОЛЬД. Звичайно, правда. Весь світ у захваті спостерігає за діями нашого великого короля!

КОРНЕЛЬ. Великий, кажете?

ЛЕОПОЛЬД. Звичайно.

КОРНЕЛЬ. А не підкажете, ким був великий король раніше?

ЛЕОПОЛЬД. Коли раніше?

КОРНЕЛЬ. До того, як став королем?

ТЕОФІЛ. До того, як він став королем, він був майбутнім королем.

ЛЕОПОЛЬД. Правильно!

КОРНЕЛЬ. Де?

ЛЕОПОЛЬД. Що де?

КОРНЕЛЬ. Де він був майбутнім королем?

ТЕОФІЛ. В підручнику історії написано, що він був далеко.

КОРНЕЛЬ. Далеко від чого?

ТЕОФІЛ. Від нашої країни.

КОРНЕЛЬ. А близько до чого?

ЛЕОПОЛЬД. Близько до свого славного майбутнього!

КОРНЕЛЬ. Добре! Зараз я покажу, до чого він був ближче. Чекайте *(риється в кишенях, дістає якесь фото, протягає ЛЕОПОЛЬДУ)*. Впізнаєте?

ТЕОФІЛ. О! Це ж.

ЛЕОПОЛЬД. Великий король! Яка велич у погляді!

КОРНЕЛЬ. Король, кажете? А хто з ним поруч?

ЛЕОПОЛЬД. Це. це. не знаю. не можу впізнати.

КОРНЕЛЬ. Не переживайте так. Поруч — це моя бабця Софі.

ТЕОФІЛ. Ваша бабця?

КОРНЕЛЬ. А тепер читаємо напис за їхньою спиною. На вивісці. Що там написано?

ЛЕОПОЛЬД. Там. Там написано. "Сімейна фабрика сливового варення Софі і Бер.Бар.Бур." Не можу прочитати. Очі. Робота. Не можу.

КОРНЕЛЬ. А я сам. Там написано: " Сімейна фабрика сливового варення Софі і Бернарда".

ЛЕОПОЛЬД. Якого Бернарда?

КОРНЕЛЬ. Оцього! Який на фото. І який зараз у вас королем. Колишнього чоловіка моєї бабусі. Який п'ятнадцять років тому втік з якоюсь заїжджою іноземкою. Ще й всі гроші з каси прихопив.

ЛЕОПОЛЬД. Ой!

КОРНЕЛЬ. Що?

ЛЕОПОЛЬД. Щось у мене зі слухом. Абсолютно нічого не чую. От ще десять хвилин тому чув, а тепер — як відрізало. Жодного звуку.

КОРНЕЛЬ. А.

ЛЕОПОЛЬД. І нічого не бачу! Суцільна темінь. Мені швидко до лікаря потрібно! І відчуваю щось із пам'яттю. Зовсім не пам'ятаю останніх подій.

ТЕОФІЛ. І про мене нічого не пам'ятаєте?

ЛЕОПОЛЬД. Про тебе якраз пам'ятаю. А потім як відрізало! Негайно до лікаря! А ви двоє залишайтеся на місці. Зараз я пришлю за вами патруль. Нікуди не відходьте. Як видужаю — поговоримо (*збирається йти*).

КАРТИНА 3

Несподівано до кафе заходить ІРІС. Красиво і багато одягнута жінка.

ІРІС (*до ЛЕОПОЛЬДА*)- Вже йдете?

ЛЕОПОЛЬД. Ви?

ІРІС. І чому, на вашу думку, принцеса Іріс не може дозволити собі випити чашечку чаю в гарному кафе?

ТЕОФІЛ. Завжди радий вас бачити!

ІРІС (*до ЛЕОПОЛЬДА*). А чого це у вас вигляд такий розстроєний?

ЛЕОПОЛЬД. Я тут... трохи... краплю захворів... я...

ІРІС. Шкода. Дуже шкода, що вас так підвело здоров'я. Може, час подумати про пенсію?

ЛЕОПОЛЬД. Ні! Я. я вже майже здоровий!

КОРНЕЛЬ. А як зі слухом, зором і пам'яттю?

ІРІС. А що з ними?

ЛЕОПОЛЬД. З ними все гаразд. Он навіть Теофіл може підтвердити. Правда,

Теофіл?

ТЕОФІЛ. Ну, я не спеціаліст. Щось таке з вами начебто було. але. я не дуже переконаний .

ІРІС. Ви думаєте, є якісь підстави хвилюватись?

ЛЕОПОЛЬД. Жодних! Ось ми зараз перевіримо. Я зараз розкажу, про що ми говорили з Теофілом. Самі переконаєтесь, яка в мене пам'ять.

ІРІС. І про що ж ви говорили?

ЛЕОПОЛЬД (*підкреслено чітко*). Ми розмовляли про нові рецепти приготування чаю. Правда?

ТЕОФІЛ. Ну, я не знаю. Я не переконаний.

ЛЕОПОЛЬД. І про те, що я дуже хочу вручити Теофілу державну нагороду за сумлінну працю!

ТЕОФІЛ. Ну я.

ЛЕОПОЛЬД. Навіть дві нагороди. За особливі заслуги перед державою.

ІРІС. Які такі заслуги?

ЛЕОПОЛЬД. Особливі! І видатні!

ТЕОФІЛ А! Згадав! Ви ще говорили про необхідність захищати власників кафе від безпідставних звинувачень у державній зраді. Правильно?

ЛЕОПОЛЬД (*крізь зуби*). Начебто так...

ТЕОФІЛ. Можу стовідсотково підтвердити залізне здоров'я та блискучу пам'ять пана Леопольда. Таких, як він, здорованів — ще пошукати!

ІРІС. Ну добре. Переконали. На пенсію вам ще зарано. А це що за добродій? (*Вказує на Корнеля*).

ТЕОФІЛ. А це. це.

ЛЕОПОЛЬД. Ще не знаю. Були зайняті з Теофілом обговоренням державно-важливих справ і не встигли поцікавитись.

КОРНЕЛЬ. А що тут цікавитись? Якщо ви принцеса — виходить, ви моя тітка.

ІРІС. Хто?

КОРНЕЛЬ. Тітка.

ІРІС. Я? Це ж як?

КОРНЕЛЬ. Дуже просто. Якщо ви принцеса — ви дочка Бернарда. Так?

ІРІС. Це всім відомо! Прийомна — але дочка. Але це ще не робить мене тіткою якогось пройдисвіта.

КОРНЕЛЬ. Ось і виходить, що ви моя прийомна тітка, бо Бернард — то мій дід.

ІРІС. Що за маячня?

КОРНЕЛЬ. Чому маячня? Подивіться ось фото. (*Протягує фото.*)

ІРІС (*розглядає фото, потім зі злістю*). Фі! Яка груба підробка!

ЛЕОПОЛЬД. Груба підробка і провокація!

ТЕОФІЛ. Провокація і підробка!

КОРНЕЛЬ. Підробка? Он навіть пан Леопольд упізнав.

ЛЕОПОЛЬД. Я?! Впізнав?! Коли таке було? Я взагалі це фото не бачив. Як я міг

когось упізнати? І вам, шановний, не завадило б навчитись поважно розмовляти з достойними особами! Це вам не офіціантка якась, а сама принцеса Іріс. Сказала підробка — значить, підробка.

КОРНЕЛЬ. Кому це вона сказала?

ЛЕОПОЛЬД. Всім. Всім сказала.

КОРНЕЛЬ. І ви зразу повірили?

ЛЕОПОЛЬД. Юначе, я з вами поки дуже м'яко розмовляю. Навіть сам дивуюсь своїй м'якості. Але якщо ви будете продовжувати — моя м'якість перейде в твердість, а твердість перейде в надтверду лютість, і тоді вже начувайтесь!

ТЕОФІЛ. Я вам дуже не рекомендую...

ІРІС. Чекайте! Не варто так суворо. Молода людина приїхала з провінції. Помилилась від перенасичення новими враженнями. Тому і нафантазувала щось собі. Тітка! Король Бернард! Вам би чайку випити та відпочити, а на ранок ви забудете про всі ваші фантазії.

КОРНЕЛЬ. Це ж які фантазії?

ІРІС. Оці *(показує на фото)*. Про нашого любого короля. Про мого коханого та високодостойного прийомного таточка! Світла людина! Все для людей! Нічого для себе! Як прокидається — зразу починає про людей думати. За сніданком — думає, читає — думає!

КОРНЕЛЬ. А за обідом?

ІРІС. Думає!

КОРНЕЛЬ. А у ванній?

ІРІС. Страшенно думає!

КОРНЕЛЬ. А під час відпочинку?

ІРІС. Відпочиває, але продовжує думати! Отакий от у нас король! А ви з якимось старими фото! Ще й тіткою мене обізвали. Пробачаю вам лише тому, що завжди прихильно ставилась до молодих, симпатичних та недосвідчених подорожніх.

КАРТИНА 4

До кафе заходить ОСКАР. Молодий хлопець. Модно одягнутий.

ОСКАР. Тітка? Це хто у нас тітка? Ти, мамо?

ІРІС. Оскаре, вгамуйся!

ОСКАР. Знову вгамуйся? Це ж чому? *(Помічає фото в руках ІРІС і хапає його.)* О! А що тут у нас? Ого! Супер! Це ж. це.

ІРІС. Це абсолютно незнайомі люди!

ТЕОФІЛ. Навіть між собою незнайомі!

ОСКАР. Незнайомі? Так я ж у діда таке ж фото бачив, точнісінько.

ІРІС. Ти переплутав.

ОСКАР. Еге ж! І дід переплутав?

ІРІС. Оскаре, припини нашого славного короля Бернарда Першого називати дідом при сторонніх. Май повагу до великої людини!

ОСКАР. Це хто у нас велика людина?

ІРІС. Той, хто день і ніч піклується про добробут країни!

ОСКАР. Це ти зараз про кого?

ІРІС. Як це про кого? Про Бернарда Першого!

ТЕОФІЛ і ЛЕОПОЛЬД РАЗОМ (*дуже голосно*). Хай славиться мудрий і величний король Бернард Перший!

ОСКАР. Та тихо ви! Хочете покричати — ідіть на двір. Дайте людям поговорити. Про що ми там? А! Про Бернарда. Так це він піклується про народ удень і вночі?

ІРІС. Звичайно.

ТЕОФІЛ і ЛЕОПОЛЬД РАЗОМ (*пошепки*). Хай славиться мудрий і величний король Бернард Перший!

ОСКАР. Ну, якщо вважати цілодобове поїдання шедеврів нашого шеф-кухаря, глибокий денний сон, полювання та інші розваги піклуванням про країну — дійсно, діду немає рівних.

ІРІС. Дурненький ти мій синочок. Нічого ти не розумієш. Все те, що ти перерахував, лише допомагає Бернарду сконцентруватись на державних справах.

ОСКАР. Сконцентруватись? Ну-ну... Хоча не будемо сперечатись. Зрештою, дід у мене — прикольний старий. Із заворотами, звичайно, але прикольний. З ним не занудьгуєш. Одна хохма зі сливовим варенням чого варта!

КОРНЕЛЬ. А що там із варенням? Я так нічого і не зрозумів.

ОСКАР. О! Це геніально! Зараз розкажу. Тільки не завадило би спочатку познайомитись. Я Оскар. Онук нашого гіпервеличного короля.

КОРНЕЛЬ. Я Корнель. Виходить. виходить ми з вами брати. Не рідні, але брати по діду.

ОСКАР. Це ж як? А. а, починаю розуміти. Стривайте — сам спробую здогадатись. Ваша бабуся — колишня дружина Бернарда. Так?

КОРНЕЛЬ. Так. Правильно.

ОСКАР. О! Тепер зрозуміло, чому ви називаєте мою маму тіткою. І на що тут ображатись? Тітка — вона тітка і є. Як не крути!

ІРІС. Оскаре!

ОСКАР. Що? Що, мамо? Хіба я щось не так кажу?

ІРІС. Ти все не так кажеш! Що за фантазії про фото та родинні зв'язки?

ОСКАР. Теж мені таємницю знайшли! Та всі знають, що Бернард не королем народився, а бабуся привезла його з далекого краю, де він...

ІРІС. .де він готувався стати королем! Так написано в усіх підручниках історії, а вони як відомо, ніколи не брешуть. Правда, пане Леопольде?

ЛЕОПОЛЬД. Звичайно, не брешуть! Як можуть брехати підручники з історії? Це ж не щось, а підручники! Історія може брехати, а от підручники з історії — ніколи!

ТЕОФІЛ. Це, між іншим, слова нашого славного короля Бернарда Першого!

ЛЕОПОЛЬД. Великі слова великої людини!

ІРІС. Чуєш? Чуєш, що тобі розумні люди кажуть?!

ОСКАР. Всі розумні люди давно вже спочивають у новій в'язниці.

КОРНЕЛЬ. Так що там із варенням?

ОСКАР. Зовсім забув. Головний прикол діда. Коли п'ятнадцять років тому бабця притягнула його звідкись та зробила королем — він найпершим своїм указом заборонив в усій країні сливове варення. Тепер заборонялось не тільки виготовляти, продавати та зберігати сливове варення, а й навіть читати книжки з рецептами виготовлення цього варення. Я, звичайно, не великий прихильник сливового варення, але, як на мене, це було якось занадто.

КОРНЕЛЬ. О! Ви просто не пробували варення за рецептом моєї бабусі!

ІРІС. Не пробував і не спробує. Бо наші найвидатніші вчені переконливо довели, що від сливового варення гине більше людей, ніж від чуми. До того ж воно викликає всілякі хвороби, включаючи роздвоєння особистості, шизофренію і сновидизм. Заборона цього шкідливого продукту дозволила підняти рівень здоров'я нашого народу на нечува— ну висоту! Я правильно кажу, пане Леопольде?

ЛЕОПОЛЬД. Безумовно! Багато років вороги нашої країни намагалися знищити наш народ шляхом отруєння цим страшним продуктом. Вони просто шалено заздрили нашому щасливому народу і завжди шукали шляхи зашкодити нашій величі. Але великий король Бернارد Перший вчасно розгадав їхні підступні плани і порятував усіх, заборонивши це кляте варення!

ОСКАР. Чули? І вони ще щось говорять про розумних людей!

ІРІС. Оскаре, за подібні розмови інший давно б опинився у в'язниці.

ОСКАР. Так я ж точно знаю, що не опинюсь. Я тут щось на зразок божевільного Гамлета. Тільки нікого вбивати не збираюсь. До того ж я єдиний чоловік у королівській сім'ї. А у нас, як відомо, правлять лише чоловіки. Це єдина традиція, яку ніхто так і не зміг змінити. До речі, саме тому, мабуть, бабця так поспішала пошвидше вийти заміж після втечі мого першого діда.

КОРНЕЛЬ. А він утік? Король?

ТЕОФІЛ. Не втік! А був підступно викрадений та вбитий нашими ворогами.

ОСКАР. Ти це комусь іншому розповідай! Ніхто і нікого не вбивав. Набридло йому королем бути — ото і втік. Живе зараз у селі. Курей розводить, кролів. І щасливий!

ІРІС. Що за дикі фантазії?

ОСКАР. А що вас переконувати?! Хочете вірити, що вбили — ваша справа. Зрештою, для нього так і краще — клопоту менше... Так я це все до того вів, що в королівській сім'ї кожен чоловік — то велика цінність. Правда, є варіант із заміжжям мамочки. Мамо, ти як?

ІРІС. Оскаре, ти перейшов межу! Я ношу траур по моєму славному чоловікові, твоєму батькові, вже десять років.

КОРНЕЛЬ. Його теж вбили вороги?

ОСКАР. Ага! Саме вбили. Разом із першим дідом. Тепер ці два покійники в одному селі живуть. Тільки батько бджолами займається. Я, власне, звідки про діда та курей знаю? Їздив нещодавно до батька. В гості.

ІРІС. Ти бачився з ним?

ОСКАР. Звичайно. А що ти так перелякалась? Тут же у нас всі свої. А в підручниках нехай пишуть, що він героїчно загинув. Мені то що?

КОРНЕЛЬ. А чого ж це вони тікали?

ОСКАР. Мабуть, свободи захотіли. Та то їхня справа. У нас тут інша проблема вимальовується. Виходить, тепер потенційних претендентів на трон уже двоє.

ІРІС. Двоє?

ОСКАР. Звичайно! Я і Корнель. Який — не який, а родич короля. Отже за всіма законами має право на трон. А якщо врахувати, що я і близько до посади короля підходити не збираюсь — виходить, претендент у нас один.

КОРНЕЛЬ. А що, дід помирати зібрався?

ОСКАР. Та де там! Здоровий, наче бик. Але всяке може статись. Тут тонка політика!

ІРІС. Оскаре, невже ти можеш бодай у думках припустити, що хтось зможе підняти руку на життя людини, яка, наче сонце, освітила життя нашої країни?

ОСКАР. Ага! Так освітила, що в багатьох стався сонячний удар.

ТЕОФІЛ і ЛЕОПОЛЬД РАЗОМ (*дуже голосно*). Хай славиться мудрий і величний король Бернард Перший!

ОСКАР. Та не кричіть ви! Я ж кажу — тонка політика.

ІРІС. Досить розмов про речі, в яких ти нічого не розумієш!

ОСКАР. Досить — то досить. Тільки мамочко, ти зваж, що якщо колись сонце Бернарда погасне — ти, мамочко, ризикуєш опинитись у затінку.

ІРІС. Це ти про що?

ОСКАР. Про свою любу мамочку. Лише про неї.

ЛЕОПОЛЬД (*тихо*). Я дуже і дуже вибачаюсь. Тут така справа...

ІРІС. А у тебе що?

ЛЕОПОЛЬД. У мене суд. За двадцять хвилин.

ТЕОФІЛ. Суд?

ОСКАР. Суд?! Тебе нарешті будуть судити?

ЛЕОПОЛЬД. Не мене. І чому нарешті?

ОСКАР. Нарешті — бо в нашій славній країні рано чи пізно кожен ризикує опинитись на лаві підсудних. Навіть я. А що ти такого наробив? Погано подумав про Бернарда?

ЛЕОПОЛЬД. Як ви могли таке подумати?! Я ж кажу — не у мене суд. Себто — у мене. Але у мене це не суд, а робота.

ОСКАР. Так і я про це. Для більшості наших співгромадян суд — це і робота, і життя, і майбутнє.

ЛЕОПОЛЬД. Я в тому сенсі, що суд зі мною, а не наді мною. Я ж секретар Вищого Королівського суду. А за двадцять хвилин почнеться одне вельми важливе судове засідання.

КОРНЕЛЬ. Важливе для кого?

ЛЕОПОЛЬД. Ну, для всіх. мабуть.

ОСКАР. Не думаю, що для всіх. В усякому разі у підсудного, мабуть, є справи важливіші за суд.

ЛЕОПОЛЬД. Є, звичайно! Шкодити нашій державі! І, до речі, це не підсудний, а підсудна. Що робить її злочин ще жахливішим.

ТЕОФІЛ. І в чому ж полягає цей жахливий злочин?

ОСКАР. Дійсно. Мені теж цікаво. Розкажіть. Не соромтесь. Чи це державна таємниця?

ЛЕОПОЛЬД. Чому ж таємниця? Немає тут жодної таємниці!

ІРІС. Ну, ви на себе не беріть забагато. Не вам визначати, є чи немає таємниці в державних справах.

ЛЕОПОЛЬД. Перепрошую. Винуватий. Розказати не можу — бо це державна таємниця!

ІРІС. А хто вас уповноважив визначати, що це державна таємниця? Політика короля Бернарда — це максимальна відкритість. У нас немає таємниць від співгромадян!

КОРНЕЛЬ. Зовсім?

ІРІС. А от зовсім чи ні — це і є державна таємниця.

ЛЕОПОЛЬД. Так мені можна розказати?

ІРІС. Ну... добре... Розкажуйте. Мені самій цікаво.

ЛЕОПОЛЬД. Там справа у варенні.

КОРНЕЛЬ. Сливовому?

ЛЕОПОЛЬД. Звичайно! Піймали ми іноземну шпигунку. Намагалась підірвати обороноздатність нашої країни та здоров'я наших громадян шляхом цинічної спроби продажу сливового варення широким верствам населення. І, що робить її злочин ще жахливішим, почала з нашого майбутнього!

КОРНЕЛЬ. Це ж як?

ЛЕОПОЛЬД. Дуже просто і цинічно. Пригощала варенням наше майбутнє — себто наших дітей.

ТЕОФІЛ. Який жах!

ОСКАР. І як діти?

ЛЕОПОЛЬД. Отримали важку моральну травму! От за все це її сьогодні і стратять.

КОРНЕЛЬ. Як це стратять? Ще ж суду не було! Може, її виправдають! Що за маячня — прирікати людину на смерть за пригощання варенням та ще й проголошувати вирок до суду?!

ЛЕОПОЛЬД. У нас справедлива країна! І суд справедливий! Не те, що там у деяких інших державах! Тому ми справедливо стратимо, а потім проведемо суд.

ТЕОФІЛ. Слава найсправедливішим судам нашої найсправедливішої країни!

ОСКАР. Та не кричить ви так!

КОРНЕЛЬ. Це ж як? Що за абсурд? До того ж ви казали, що запізнюєтесь саме на суд, а не на страту.

ЛЕОПОЛЬД. Ох уже ці іноземці! Нічого про наш геніальний державний устрій не

знають! За нашими законами в суді над державними злочинцями повинен брати участь член королівської родини. Король Бернард сьогодні на полюванні. А зволікати зі стратою ми не можемо. У нашого ката дуже щільний графік роботи. Тому я поїду до суду, переконаюсь, що король не повернувся з полювання. У зв'язку з цим мені видадуть дозвіл на страту, а вже коли у короля буде час — проведемо суд. Зрозуміло?

КОРНЕЛЬ. Ні! Ви ж про живу людину говорите!

ЛЕОПОЛЬД. А кат — не жива людина? Що ж, по вашому, він не отримає гонорар за страту тільки тому, що суд перенесли? Це бюрократизм! А з бюрократизмом наш король веде жорстоку та нещадну боротьбу! У ката, між іншим, троє дітей, дружина і дві коханки. По-вашому вони повинні голодувати через бюрократичні формальності?

КОРНЕЛЬ. Себто заради коханок ката ви готові вбити живу людину?!

ЛЕОПОЛЬД. Ви не бачили цих коханок! Заради них я б і сам... ну в сенсі... Себто. Не людину вбити, а зловмисника! Який хотів отруїти та знищити весь наш народ.

ТЕОФІЛ. Жах!

КОРНЕЛЬ. Чекайте! Я якось не зразу второпав. Ви кажете, що вона пригощала сливовим варенням?

ЛЕОПОЛЬД. Так. Найкращим. себто — найгіршим сливовим варенням.

КОРНЕЛЬ. А як її звуть?

ЛЕОПОЛЬД. Як?... Зараз. Зараз.

ІРІС. Знову щось із пам'яттю?

ЛЕОПОЛЬД. Ні! З пам'яттю все гаразд! Згадав! Уна! Уна її звуть!

КОРНЕЛЬ. Чорт забирай! Я ж просив її вдома сидіти! Вирішила показати, яка вона доросла!

ІРІС. Щось я не зрозуміла. Звідки ви знаєте цю злочинну особу?

КОРНЕЛЬ. Ця злочинна особа — зовсім не злочинна особа, а моя сестра!

ЛЕОПОЛЬД. Ви переконані?

КОРНЕЛЬ. Якщо Уна зі сливовим варенням, яка ще й любить пригощати дітей — це точно вона.

ОСКАР. Супер! Який поворот сюжету! Виходить, що сьогодні повинні страти онуку Бернарда!

КОРНЕЛЬ. Стратити! Уну?! Та я за неї кого хочеш уб'ю! Тільки спробуйте її торкнутись! Хочете суду? Буде вам суд! Де там ваш Бернард? На полюванні? Зараз ми йому полювання попсуємо!

ЛЕОПОЛЬД. Псувати полювання королю? Це злочин ще гірший, ніж розповсюдження сливового варення! А за такі розмови, як ваші, я просто змушений вас арештувати!

ІРІС. А це вже цікаво. Пане Леопольде, якщо цей добродій — брат злодійки — він теж має відношення до сливового варення. Так?

ЛЕОПОЛЬД. Ну... звичайно...

ІРІС. Звідси питання конкретно до вас. Чому його досі не заарештували? І, між іншим, питання до Теофіла. Чому ви переховуєте в себе злочинця?

ТЕОФІЛ. Я. я не знав. я. це все Леопольд.

ЛЕОПОЛЬД. Дозвольте пояснити. Як каже великий король Бернард — не варто поспішати їсти суп, доки він занадто гарячий. Ми тут із Тео— філом вирішили не поспішати, а розкрити всю мережу злочинців.

ІРИС. Розкрили?

ЛЕОПОЛЬД. Так! І тепер можемо заарештувати весь суп. себто, цього добродія — бо маємо всі докази і всі підстави для суду та страти. Чи до страти та суду. Що, зрештою, в нашій вільній країні практично одне і те ж саме.

ОСКАР. Помиляєтесь! Глибоко помиляєтесь!

ІРИС. Оскаре! Ти знову?

ОСКАР. А я тут до чого? Я просто іноді читаю закони. А в них чітко сказано, що суд після страти може застосовуватись до всіх.

ЛЕОПОЛЬД. А я що казав?!

ОСКАР. ... до всіх, окрім королівських родичів.

ІРИС. Там справді так написано?

ЛЕОПОЛЬД. Ну. начебто.. Але ж які це королівські родичі? Не родичі! І не королівські! Самозванці!

ОСКАР. А от якраз із цим суд і розбереться. Бо в законах ще написано, що за відсутності короля суд може провести найближчий королівський родич чоловічої статі, якщо він цього забажає. Найближчий родич — я. Стать у мене чоловіча. І я бажаю.

ІРИС. Не бажаєш!

ОСКАР. Якраз бажаю!

ІРИС. А я, як мати, краще знаю — бажаєш ти чи ні!

ОСКАР. Що значить, не бажаю? Дуже бажаю! Така прикольна історія, а я ризикую не взяти в ній участь. Ні! Я не згоден!

КОРНЕЛЬ. Прикольна історія? Ви тут зовсім із глузду з'їхали?! Хапаєте невинних людей, хочете їх стратити і для вас це лише "прикольна історія"?!

ОСКАР *(тихо до Корнеля)*. Заспокойся! Хочеш порятувати сестру — краще мовчи. *(Голосно.)* Ну? Я готовий йти до суду!

ІРИС. Нікуди ти не підеш!

ОСКАР. Це ж чому?

ІРИС. Бо я так сказала!

ОСКАР. Мамуню, можна тебе на хвилику? *(Відводить ІРИС убік, говорить тихо.)* Тут така справа. Я ж не жартував.

ІРИС. Ти про що?

ОСКАР. Про твої життєві перспективи. А разом із ними і мої.

ІРИС. Припини загадками говорити!

ОСКАР. Та які там загадки?! Немає загадок! Є лише гарний шанс для тебе.

ІРИС. Шанс?

ОСКАР. Мамуню, давай не сваритись. Подумай сама. Поміркуй. Поки Бернард живий та при владі, у нас наче все гаразд. Так?

ІРІС. Звичайно.

ОСКАР. А зникне він кудись, і що?

ІРІС. А чого це він повинен кудись зникнути?

ОСКАР. Ну, не знаю. Тато з дідом зникли ж. Себто не зникли, а втекли. Мабуть не така вже солодка доля бути королем у нашій країні.

ІРІС. І що з того?

ОСКАР. А те, що, якщо Бернард теж захоче вирощувати якихось гусей у селі чи якщо хтось вирішить, що він занадто забарився на цьому світі і йому потрібно допомогти перейти до іншого світу — ти ризикуєш перестати бути дочкою короля. А хто там до влади прийде — ще невідомо.

ІРІС. Ну. може ти і правий. Але до чого тут усе це?

ОСКАР. Ти не розумієш? Все надзвичайно просто. Ти у нас ще жінка ого-го! До того ж, за офіційною версією удовиця. Так?

ІРІС. Начебто.

ОСКАР. А тут ми маємо королівського родича. Хлопець гарний та стрункий. Хіба ні?

ІРІС. Ну.

ОСКАР. Гарний, гарний. Бачу, як ти на нього заглядаєшся.

ІРІС. Оскаре!

ОСКАР. А що такого? Нормальна жіноча реакція. Отже ти у нас удовиця. Він хлопець, судячи з усього непоганий. Отже є можливість скоро погуляти на весіллі.

ІРІС. Чиєму весіллі?

ОСКАР. Твоєму, звичайно! І цього Корнеля.

ІРІС. Що за маячня?!

ОСКАР. Не маячня, а єдино можливий план. Якщо він стає твоїм чоловіком — ти маєш усі законні підстави стати королевою, а не вічною принцесою.

ІРІС. А Бернард?

ОСКАР. А Бернард залишиться в історії.

ІРІС. Ти хочеш його?...

ОСКАР. Кровожерлива у мене мамочка. Не хочу, звичайно. І не буду я Бернарда вбивати. А ось тихенько спровадити до села в компанію до батька та діда — допоможу.

ІРІС. Не знаю. Може, ти і правий. Але.

ОСКАР. Але вирішувати потрібно тут і зараз. Є лише одна проблема. Що нам із цією сестрою Корнеля робити? Стратити, звичайно, можемо, але тоді Корнель точно не захоче на тобі одружуватись.

ІРІС. І ти хочеш?...

ОСКАР. І я хочу провести суд так, щоб усі залишились задоволеними.

ІРІС. А все ж таки розумний у мене син! Весь у маму!

ОСКАР. О! А я тобі про що торочу?! Розумний і хитрий! Значить, ти згодна?

ІРІС. Ну... згодна... звичайно... що ж робити? Згодна...

ОСКАР (до всіх). Маленькі сімейні непорозуміння узгоджено, і тепер я можу запросити всіх причетних взяти участь у судовому процесі під моїм головуванням.

ТЕОФІЛ. Всіх? А я, значить, можу вважати себе вільним?

ОСКАР. Вважати — можеш. Але в суд піти доведеться. Бо тут, наскільки я зрозумів, причетні всі.

ЛЕОПОЛЬД (до ТЕОФІЛА). Ти що, не зрозумів? Сказано всі — значить всі!

КАРТИНА 5

Королівський палац. В залі на узвищенні в кріслі сидить ОСКАР. Поруч із ним, але трохи нижче ІРІС. На лавці праворуч сидить КОРНЕЛЬ. На лавці ліворуч сидить ТЕОФІЛ. Всі чекають. За якусь мить відчиняються двері і зазирає ЛЕОПОЛЬД.

ЛЕОПОЛЬД. Можна заводити?

ОСКАР. А чому б і ні. Раніше почнемо — раніше закінчимо. Правда, мамочко?

ІРІС. Ну, звичайно. давайте починати.

ОСКАР (до КОРНЕЛЯ). А деяких я попрошу тримати себе в руках, якщо звичайно вони не хочуть, щоб їх тримав у руках хтось інший. Результат, звичайно, буде однаковий, але приємність процесу різна. Зрозуміло?

КОРНЕЛЬ. Зрозуміло!..

ОСКАР. Отже, починаємо суд!

Леопольд заводить до зали УНУ. Молоду вродливу дівчину з веселими очима. Леопольд садить УНУ на лавку перед кріслом ОСКАРА, а сам прилаштовується поруч із Теофілом.

ОСКАР. Так, так. І що ми тут маємо?...

ІРІС (пошепки). Оскаре!

ОСКАР. Вибачайте... Отже, ім'ям великого королівства, величного короля та надвеликих пращурів розпочинаємо суд! Пане секретар, оголосіть суду, у чому підозрюється ця особа.

ЛЕОПОЛЬД виходить на центр зали.

ЛЕОПОЛЬД. Ця особа звинувачується в цинічній спробі підірвати здоров'я наших громадян шляхом абсолютно незаконного та вельми зухвалого пригощання громадян нашої держави жахливою отрутою, що носить назву сливове варення!

ТЕОФІЛ. Жах!

УНА не витримує і починає тихенько сміятись.

ЛЕОПОЛЬД. Тиша в залі! Сміх — це прояв неповаги до суду!

УНА. А сльози?

ЛЕОПОЛЬД. А сльози — необхідна і, я б сказав, обов'язкова частина суду.

УНА. А сльози від сміху?

ЛЕОПОЛЬД. А. а. ну, не знаю. і взагалі. підсудний не має права задавати питання!

УНА. Якось усе у вас дивно. (Раптом помічає КОРНЕЛЯ). Привіт! Корнелю! А мене тут судять. Ще й сміятись забороняють. А вони ж такі кумедні. Варення отрутою називають. Ні, ну звичайно, інколи буває таке варення, що інакше як отрутою його не назвеш. Але ж варення нашої бабці — це найкраще і найсмачніше варення на світі!

КОРНЕЛЬ. Уна! Я тебе просив сидіти вдома?

УНА. І що з того? А чого це ти повинен усюди подорожувати, а я повинна вдома

сидіти? Це несправедливо. Я теж хочу продавати сливові варення по всьому світу. Це ж так цікаво!

ЛЕОПОЛЬД. Всі чули? Всі? Щойно підозрювана сама зізналась у своїх підступних намірах!

ТЕОФІЛ. Я чув!

КОРНЕЛЬ. Стули пельку! Які ще підступні наміри?

ЛЕОПОЛЬД. Як це які? Наміри продавати сливові варення по всьому світу. Ну на весь світ нам, звичайно, наплювати. Може воно б і непогано було б, щоб ви потруїли деякі країни! У мене навіть є списочок таких країн. Та зараз не про це.. Зараз про загрозу нашій країні. Ми не дозволимо! Ми не допустимо! Ми станемо на заваді!

ІРІС. Перед тим, як ви станете на заваді, ви сядете на місце! І всі сядуть і замовкнуть! Що за шарварок? Оскаре, бери суд у свої руки! Ти ж у нас зараз головний.

Всі повертають голови до ОСКАРА і лише зараз помічають, що він, не відриваючись, дивиться на УНУ. Велика пауза.

ІРІС. Оскаре! Починай суд!

ОСКАР. Що?.. А?... Починати?.. Добре. Добре. Ім'ям великого королівства. здається, я вже це казав. коротше — розпочинаємо суд. Шановна підсудна. я надзвичайно радий. себто. як це. ну, коротше кажучи, я. Ми добре подумали і вирішили, що ви абсолютно не винуваті. Ми відпускаємо вас. і запрошуємо на прогулянку в парк. Себто. я хотів сказати, що ми відпускаємо, а запрошую лише я. Прийдете?

ІРІС. Оскаре?! Що ти верзеш?

ОСКАР. Мамо, мамочко, ти подивись на неї — хіба вона може бути винуватою? *(Тихо до ІРІС.)* Як ти думаєш — вона погодиться на прогулянку?

ІРІС *(теж тихо)*. Припини! Що з тобою?

ОСКАР. Зі мною? Сам не знаю. Так думаєш, вона не захоче прогулятися зі мною? *(Голосно.)* Так ви згодні прийти до парку? Я пригощу вас найсмачнішим морозивом у нашому королівстві.

УНА. А чому б і ні?! Прийду. Тільки.

ІРІС *(вскакує на ноги)*. У зв'язку з поганим самопочуттям судді суд оголошує перерву. Звинувачена залишається під вартою, а Оскар іде за мамою.

ОСКАР. Для чого?

ІРІС. Нам є про що поговорити!

ЛЕОПОЛЬД. А кат?

ТЕОФІЛ. А я?

КОРНЕЛЬ. А рішення?

ІРІС. Всім залишатися на місцях! Оскаре, за мною!

ІРІС за руку витягає ОСКАРА в двері.

КАРТИНА 6

Маленька кімната поруч із залом. ОСКАР і ІРІС.

ІРІС. Так! Випий води, прийди до тям і поясни, що це було!

ОСКАР. Не хочу я води! Я вина хочу! А було це миттєве кохання! О! Я тільки зараз

зрозумів! Ми ж можемо зіграти не одне, а два весілля! Разом!

ІРІС. Які ще два весілля?

ОСКАР. Ну твоє з Корнелем і моє з Уною!... Уна!... Чуєш, яке лагідне ім'я? А яка усмішка?

ІРІС. Усмішка? Буде тобі усмішка! Вся країна буде сміятися над тобою. Теж мені грізний державний діяч знайшовся. Розтанув від жіночого личка! А що Бернард скаже?..

ОСКАР. А байдуже, що він скаже! Головне, що скаже вона. Як ти думаєш — що мені краще одягнути на побачення?

ІРІС. Так! Усе серйозніше, ніж я думала. Візьми себе в руки! Ти зараз суддя, а не закоханий хлопчисько. І ти повинен винести вирок.

ОСКАР. Вирок? Мамо, а якщо їй не сподобається морозиво? Може, краще повести її до парку атракціонів?

ІРІС. І це мій син? Ганчірка! Прийди до тями!

ОСКАР. А чого це ти кричиш? Ти ж сама повинна радіти.

ІРІС. Чому я повинна радіти?

ОСКАР. По перше, щастю свого сина, а по друге, своєму майбутньому весіллю. А для цього весілля якраз і потрібно виправдати Уну. Чи ти думаєш, що Корнель погодиться на одруження, якщо ми стратимо його сестру?

ІРІС. Ну... тут... у цьому ти, звичайно, правий. Але це не привід розпускатися. До того ж не все так просто.

ОСКАР. А що тут складного? Підпишемо вирок суду, звільнимо Уну і будемо готуватися до весілля.

ІРІС. Все це добре. Але ти про одну річ забув.

ОСКАР. Про яку?

ІРІС. Про закон. А за законом випустити і виправдати Уну ми можемо тільки, якщо вона публічно покається та відречеться. І Корнель зробить те ж саме. Інакше ніяк. Закон все ж таки.

ОСКАР. Так ходімо швидше до зали! Теж мені проблему знайшла! Швиденько покаються, а потім до морозива!... Чи може, краще до парку атракціонів...

ІРІС. Швидше, кажеш? Хотілося б вірити. Подивимось. Ну, ходімо. Спробуємо.

КАРТИНА 7

Зала суду. Входять ОСКАР і ІРІС.

ІРІС. Суд подумав і прийняв рішення!

ЛЕОПОЛЬД. А?..

ІРІС. А хто має щось проти — матиме можливість відвідати робоче місце нашого шановного ката в якості клієнта. Зрозуміло?

ЛЕОПОЛЬД. Звичайно! Я тільки хотів сказати. Хотів сказати, а чому всі не аплодують успішному завершенню судової справи?

ІРІС. Давайте без офіційностей і пафосу. Отже, суд вирішив, що наш суд настільки розумний і гуманний, що просто не може не дати можливість виправити помилку тим,

хто її зробив (*до Оскара*). Правильно?

ОСКАР. Так! Звичайно.

ІРІС. Тому ми милуємо підсудну і не будемо висувати звинувачення проти її брата. Але за умови, що ці двоє публічно покаються і публічно відмовляться та ще й публічно засудять.

КОРНЕЛЬ. І що ж ми повинні засудити?

ІРІС. Як це що? Сливове варення, звичайно! А що ж іще? Підпишете документ, що ви просто не знали всіх наслідків споживання цього жахливого продукту, що ми відкрили вам очі, і тепер ви присягаєтесь ніколи більше навіть не торкатись цього гидотного варення. Ну там ще будуть слова подяки нашому королю за те, що він у своїй мудрості відкрив вам очі. Давайте швиденько підписуйте і починайте дякувати мудрому суду!

КОРНЕЛЬ. Ви це серйозно?

ЛЕОПОЛЬД. Що за питання? Підписуйте та дякуйте!

УНА. А якщо не підпишемо?

ЛЕОПОЛЬД. А якщо не підпишете — цьому зрадіє наш кат. Бо інакше ви залишите його без гонорару, а у нього ж сім'я, коханки.

КОРНЕЛЬ. Уна! А ти будеш це підписувати?

ОСКАР. Звичайно, буде! На нас уже чекає морозиво!

УНА. Я.я. не знаю. Дивно все це. Чому це ми повинні в чомусь каятись?.. Хіба ми щось погане зробили?..

КОРНЕЛЬ. Ми? Погане? Ні, звичайно. Тільки ж вони так не вважають.

УНА. Ну і нехай собі! Хай живуть, як собі знають. Ну, не хочуть вони нашого варення — що тут зробиш? Підемо собі геть.

ОСКАР. Як це підемо? А морозиво?

КОРНЕЛЬ. Можна було б звичайно і підписати. Тільки.

ЛЕОПОЛЬД. Що за неповага до суду?

КОРНЕЛЬ. А за що вас, власне, поважати? Ну, я ще можу зрозуміти Бернарда. Ну не любив він сливове варення. Замучила його бабця за стільки років, примушуючи варити це варення. Я навіть можу пробачити йому, що він втік сюди. Зрештою — це його справа. Особиста. Але ви? Ви! Ви вірите в усі ці нісенітниці! Для чого? Бо вам потрібно бодай у щось вірити? Так вірте в те, що варення зцілює від усіх хвороб. Це теж, звичайно, неправда. Але за цю неправду нікого не поведуть до ката. Ні! Ви вірите лише в те, що весь світ злий. Ви шукаєте зло всюди, де тільки можна. Якби не випадок — Уна була б уже мертва. Заради чого? Заради фантазій Бернарда? Ви ж усі прекрасно розумієте, що все це брехня. Але приємна для вас. Безпечна. Бо завжди безпечно боятися придуманої небезпеки. Ви хотіли, щоб я покався? Якщо я про щось і жалію — так про те, що не можу вас змінити. Я всього-навсього простий продавець варення. Я не герой. І життя моєї сестри дорожче за героїчні вчинки. Ось за це мені соромно. Не перед вами — перед собою. Тому я підпишу. І Уна підпише. І ми підемо звідси.

ОСКАР. Як це підете? А парк? А морозиво?

УНА. Вибачте мені. Ви мені сподобались. І я б радо погуляла з вами. І морозиво я люблю. Але Корнель правий. Люди, що вірять у страхи, які самі їх і вигадують, ніколи не зможуть отримати задоволення від простої прогулянки парком. А якщо без задоволення — тоді для чого?

ОСКАР. Як це для чого?

УНА. І ти мені пробач, Корнелю. Не підпишу я цей папірець.

КОРНЕЛЬ. Дурненька! Невже ти не розумієш? Це ж не гра. Тут по справжньому вбивають. Гріхи несправжні, а смерть — справжнісінька!

УНА. Все одно не підпишу!

КОРНЕЛЬ. Підпишеш.

УНА. Не підпишу!

КОРНЕЛЬ. Це ж чому?

УНА. Бо неправильно це.

КОРНЕЛЬ. Та що з того — правильно чи неправильно?! Що і кому ти довести хочеш? Ти думаєш, вони самі не знають, що все це неправильно? Краще за нас знають. Думаєш, я злякався? Злякався, звичайно. За тебе злякався. Ми от підпишемо і підемо собі. А через тиждень ти їх всіх уже забудеш.

ОСКАР. Як це забуде?

КОРНЕЛЬ. А отак! Як дурний сон. А хіба заради дурних снів варто помирати? Треба жити, щоб швидше забути цей дурний сон. А сон, зрештою, знищить сам себе. Колись. Але що нам до того? Нам потрібно жити! Жити! І якщо ціною життя є папірець — хіба це завелика ціна?

УНА. Все одно! Неправильно це! Я не буду підписувати!

Раптом знадвору чути який шум, гамір.

ІРІС. Що це?

ОСКАР. Може, Бернард повернувся?

ІРІС. Не схоже.

ЛЕОПОЛЬД. Зараз, зараз дізнаюсь. Я швиденько (*Вибігає.*)

ІРІС (*до Корнеля*). Так ви будете підписувати?

КОРНЕЛЬ. А ви сумнівались? Я ж сказав, що я не герой. І не готовий пожертвувати життям заради великої мети. Хоча й великою її не назвеш. Дон Кіхот хоча б із вітряками боровся. А тут боротьба не з вітряками, а з вітром. Хіба його подолаєш? Давайте вже сюди свій папірець...

УНА. Але я.

ЛЕОПОЛЬД (*вбігає*). Стривайте! Не підписуйте нічого!

ІРІС. Що?

ОСКАР. Що таке?

ЛЕОПОЛЬД. Кажу — не підписуйте! Там. Там таке.

ОСКАР. Яке?

ЛЕОПОЛЬД. Там Бернард — усе!

ІРІС. Себто Бернард повернувся з полювання?

ЛЕОПОЛЬД. В тому то і справа, що не повернувся. Він утік!

ІРІС. Величні королі не тікають.

ЛЕОПОЛЬД. А от він саме велично втік. А може і не велично — але втік.

ІРІС. Як це?

ЛЕОПОЛЬД. А так! Там ціле повстання. Повстанці повстали і сунуть сюди.

ОСКАР. Що за повстанці? У нас?

ЛЕОПОЛЬД. Саме у нас! Під дверима. Це ті повстанці, які за сливове варення і проти Бернарда, який проти сливового варення.

ІРІС. І багато їх? І де охорона?

ЛЕОПОЛЬД. Багато. А охорона теж тепер полюбила сливове варення. Ось тому Бернард і втік.

ТЕОФІЛ. Нарешті! Дочекались! А я завжди любив сливове варення і вважав його заборону злочином! Навіть книжку про варення, ризикуючи життям, переховував.

ЛЕОПОЛЬД. Ич як заспівав!

ТЕОФІЛ. А от зараз з'являться повстанці і подивимось, хто з нас двох заспіває.

ЛЕОПОЛЬД. Ну не варто... не варто... я ж теж... самі розумієте — доводилось прикидатись. Але я завжди. Всією душею. Лише на боці варення. Це все Бернард! І королева! Це все вони!

КОРНЕЛЬ. Ех, швидко ж ви.

ЛЕОПОЛЬД. А що робити? Часи такі зараз швидкі.

КОРНЕЛЬ. Уно, і заради оцих ти хотіла померти? Уно, ходімо звідси. Нехай вони самі між собою розбираються.

ЛЕОПОЛЬД. Що? Як? Ви продавець найкращого сливового варення, яке я все життя в глибоких глибинах душі обожнював, не дочекаєтесь приходу славних борців за права варення?

УНА. Смішний ви. І всі ви смішні. Варення — воно для радості, а не для заборон та повстань. Просто для радості. А ви вже давно розучились просто сміятись. Ти був правий, Корнель. Вони — це лише сон. Страшний, нудний і незрозумілий. Ходімо, Корнелю!

ОСКАР. А морозиво?..

КОРНЕЛЬ. Ходімо!

КАРТИНА 8

Кафе ТЕОФІЛА. За столом п'є чай КОРНЕЛЬ та УНА. Поруч із банкою варення в руці та ложкою сидить ТЕОФІЛ та їсть варення.

ТЕОФІЛ. Яка ж смакота! Оце їм і їм, і наїстись не можу.

КОРНЕЛЬ. Їжте, їжте. У мене цього варення багато... Які там новини?

ТЕОФІЛ. Вам дійсно цікаво?

КОРНЕЛЬ. Ну, в усякому разі, цікавіше, ніж цей дощ за вікном. Через нього вже другий день сидимо тут і не можемо поїхати.

УНА. А я пропонувала їхати по дощу. Тільки от Корнель перелякався.

КОРНЕЛЬ. Звичайно, перелякався. Це ти тут така смілива. А повештаєшся з

годинку по дощу і почнеш до сухого місця проситись. Ще й захворіти можеш.

УНА. А от і не захворію!

КОРНЕЛЬ. Захворієш.

УНА. Не захворію!

КОРНЕЛЬ. Добре, добре. Не захворієш, але великих радощів від дощу не матимеш. Навіть малих радощів не матимеш. Краще ми вже тут негоду пере чекаємо. (До ТЕОФІЛА.) Так які новини?

ТЕОФІЛ (облизуючи ложку). О! Новин багато! Тепер у нас править Ба— зілію.

УНА. А це хто?

ТЕОФІЛ. Якийсь дуже далекий королівський родич. І великий прихильник сливового варення. Тепер щоденне вживання сливового варення стало обов'язковим для кожного громадянина.

КОРНЕЛЬ. Ось цього я і боявся.

ТЕОФІЛ. Як?! Ви! Продавець сливового варення не радієте політиці нового короля в галузі варення?! Нічого не розумію!

КОРНЕЛЬ. Хіба ж це важко зрозуміти? Не можна радість забороняти силою чи нав'язувати чиеюсь волею. Радість — вона наче веселка — виникає коли собі хоче і зникає не попрощавшись. А ви з радості намагаєтесь закони зробити.

УНА. Я ж і кажу, що вони кумедні.

КОРНЕЛЬ. Не кумедні — нещасні. Хоча — це їхня справа... Так які ще новини?

ТЕОФІЛ. Бернард кудись втік. Ще й королеву з собою прихопив.

КОРНЕЛЬ. А Леопольд?

ТЕОФІЛ. Леопольд спогади пише. Про те, як він із системою боровся шляхом глибокого проникнення в систему.

КОРНЕЛЬ. Ну з цим все зрозуміло. А ви як?

ТЕОФІЛ. О! У мене все добре! Мені новий король навіть орден вручив. За героїчне зберігання книжок про варення в часи тотальних репресій. Так що я тепер герой. І не просто герой, а майже одружений герой!

УНА. Ого! Вітаю! І хто ж ваша обраниця?

ТЕОФІЛ. Хочете знати, хто?

УНА. Дуже.

ТЕОФІЛ. Ніхто інша, як Іріс. Так що породичаюсь я з королями.

КОРНЕЛЬ. Іріс?

УНА. Як?

ТЕОФІЛ. А дуже просто! Це вона при Бернардові високо літала. А у нового короля своїх дітей купа. До того ж вона для нового короля ідеологічний ворог. І що їй залишалося робити? Тікати за Бернардом? А тут я. За свої особливі заслуги перед новою владою випросив нагороду. Дозвіл одружитись на Іріс. Король посміявся, але подумав, що це буде досить дотепно, якщо Іріс буде стояти за стійкою мого кафе. Обіцяв навіть заїхати на чай із варенням. А за одним на Іріс у новій ролі помилуватись.

УНА. А Іріс як? Невже погодилась?

ТЕОФІЛ. А куди їй діватись? Все ж таки краще в теплому кафе хазяйнувати, ніж на чужині поневірятись.

КОРНЕЛЬ. А Оскар?

Раптом відкриваються двері і входить ОСКАР.

ОСКАР. А Оскар ось! Власною персоною!

ТЕОФІЛ. Оскар? А ти що тут робиш? Думаєш, теж при кафе прилаштуватись разом із мамою?

ОСКАР. Ні. Не переживай, друже. Не по мені все це. Я от думав, що все пропало.

ТЕОФІЛ. Це ти про королівство?

ОСКАР. Яке там королівство?! Я думав, що Корнель з Уною давно вже гайнули з міста. І лише потім здогадався, що вони навряд чи по такому дощу поїдуть. А де ж їм бути тоді, як не тут? Ось я і прибіг.

КОРНЕЛЬ. І для чого ти прибіг?

ОСКАР. Тут. тут така справа.

КОРНЕЛЬ. Кажи вже сміливіше, якщо прийшов.

ОСКАР. А можна мені з вами?

КОРНЕЛЬ. З нами?

ОСКАР. З тобою і. і з Уною. можна?.

КОРНЕЛЬ. Я думаю, я тебе менше цікавлю. Так?

ОСКАР. Ну.

КОРНЕЛЬ. Можеш не відповідати. Але хай Уна вирішує.

ОСКАР. Уна.

УНА. А що тут вирішувати? Хіба дороги не для всіх? Хай іде з нами.

ОСКАР. І ти не проти?

УНА. Я не проти просто йти з тобою. А от чи переплетуться наші дороги — хтозна. В усякому разі, ти перший крок зробив.

КОРНЕЛЬ. А для чого тобі ця дорога?

ОСКАР. Сам не знаю. Себто знаю. Уна. і ти... і Уна. Але ж не зможу я тут більше. Ні з старим королем, ні з новим. Нудні вони. І морозиво дійсно стало якимось несмачним. Я пробував. Себто морозиво смачне — але якесь нерадісне. Як уві сні. І всі нерадісні. Хоч і варення дозволили. А я не хочу більше спати.

УНА. І я кажу — нудні!. Я дивлюсь, уже й дощ скінчився. Може, нам уже час у дорогу?

КОРНЕЛЬ. Мабуть, час! Прощай, Теофіле. І не їж забагато варення. Надмірність — вона як і відсутність, шкідлива.

ТЕОФІЛ. Добре. І вам щастя в дорозі!

КОРНЕЛЬ. Забув запитати. А що з катом? Його куди поділи?

ТЕОФІЛ. Ката? А для чого його кудись дівати? В нього і зараз роботи багатенько. Він свою справу чесно робить і в політику не лізе. Тому і потрібен всякій владі.

КОРНЕЛЬ. В цьому і вся ваша проблема. В катах, що не лізуть у політику, а лише чесно служать всім, хто в короні! Але то вже не моя справа. Залишайся щасливим,

друзе! А ми пішли собі далі..

ТЕОФІЛ. Міняти світ?

КОРНЕЛЬ. Хіба його зміниш? Хіба що трошки солодшим зробиш. Але і це вже не так мало.

ТЕОФІЛ. Мабуть.. .Ох, пішов би я з вами...

КОРНЕЛЬ. Не варто. Ти тут на своєму місці. А там ти будеш чужим.

ТЕОФІЛ. Може, ти і правий. У кожного своє щастя.

КОРНЕЛЬ. Бувай, Теофіле!

ТЕОФІЛ. Бувайте!

КОРНЕЛЬ, УНА ТА ОСКАР ідуть. ТЕОФІЛ довго дивиться їм услід.

ЗАВІСА